

Viktig debatt – så hvor er psykologene?

Sigrun Tømmerås

Brukererfarer og eier av Sigruns blogg stomm-blog.blogspot.no

Norsk Psykologforening mener at psykologisk kunnskap skal være synlig i samfunnsdebatten. Dette året har det pågått en viktig debatt i mediene om beskyttelse av barns integritet hvor jeg har savnet psykologenes stemme: Spørsmålet om hvorvidt det skal innføres obligatoriske underlivsundersøkelser av jenter.

Bakgrunnen for at dette overhodet har blitt en debatt, er bekjempelsen av kjønnslemlestelse. Man regner med at én prosent av alle jenter i Norge hører til risikogruppen (Sosial- og helsedirektoratet, 2007). Underveis er imidlertid stadig nye argumenter kommet til. Ett av dem er at slike undersøkelser også vil komme andre typer overgrep til livs. Stortingsrepresentant for Sosialistisk Venstreparti, og lege, Olav Gunnar Ballo har uttalt at dette er et lite egnet «kjekt å ha»-argument i denne saken (Klassekampen 22.03.07).

Noen av de andre «kjekt å ha»-argumentene for obligatoriske undersøkelser av alle jenter er:

- «Siden gutters kjønnsorganer undersøkes, må også jentenes det.» Guttene undersøkes imidlertid bare én gang etter fylte ett år, og undersøkelsen er frivillig. Dessuten har den en klar medisinsk grunn og er langt mindre krenkende.
- «Underlivsundersøkelser vil gi jenter og kvinner et mer avslappet forhold til underlivet.» Kroppslig tvang som kilde til frigjøring har imidlertid vært helt fremmed for det feministiske prosjekt.
- «Underlivsundersøkelser vil skape mer åpenhet om overgrep blant jenter.» Seksuelle overgrep mot gutter er imidlertid mest tabubelagt, selv om gutter sies å ha et mer positivt forhold til eget underliv enn jenter.
- «Underlivsundersøkelser vil skape mer åpenhet om overgrep i hjelpeapparatet.» Det forblir imidlertid uklart hvorfor man skal måtte gå veien om undersøkelser av underlivet framfor å skape åpenhet på andre måter, blant annet gjennom mer fokus på traumer hos barn i utdanningene (Tine K. Jensen og Carolina Øverlien: «Rammet av barndommen», kronikk i Aftenposten 18.07.07).

Både ut fra hva jeg har hørt en del politikere uttale offentlig, og hva jeg har opplevd i direkte kommunikasjon med noen av dem, er mitt inntrykk at kunnskapen tilhengerne av tvungne undersøkelser bygger argumentasjonen på, er nærmest ikke-eksisterende.

Blant annet er det svært vanskelig å påvise seksuelle overgrep, selv når genital penetrasjon har forekommet. I en undersøkelse som sammenliknet prepubertale jenter utsatt for denne typen overgrep, med ikke-misbrukte jenter, ble det gjort funn som med stor sannsynlighet var forårsaket av overgrep hos under fem prosent av de misbrukte jentene (Berenson et al., 2000).

Det er mye med tanke på barn som er blitt traumatisert av ulike typer seksuell vold, at denne debatten har opptatt meg. Som feminist, men enda mer som tidligere (traumatisert) barn, er jeg sterkt imot forslaget om screening av jenters underliv. Min hovedinnvending er at slike undersøkelser vil bli en stor psykisk belastning for mange, og da spesielt for dem som har overgrepserfaringer. Skulle et slikt tiltak ha praktisk nytte, måtte undersøkelsene også foretas jevnlig til barnet ble myndig.

Jeg etterlyser psykologer med kompetanse på traumer hos barn i den offentlige debatten. Helseargumentasjonen har lagt vekt på at jenter kan ha plager, som «irritasjon og sårhet», nedentil, og at «jenters kropp er like mye verdt som gutters», noe jeg jo er helt enig i. Men det opprører meg at mange politikere synes å totalt overse at barn også har en psyke, og at psyken er en del av helsen. Derfor synes jeg vi trenger psykologers spesialkunnskap i debatten videre.